

74
MUSEUM JULIEN VAN NERUM
HOEGAARDEN

ALPAÏDIS

TIJDSCHRIFT VOOR HEEMKUNDE
FOLKLORE EN OUDHEIDKUNDE.
KLUBBLAD VAN DE VRIENDEN
VAN 'T NIEUWHUYS.

Kultureel tijdschrift uitgegeven voor "De vrienden van 't nieuwhuys"

Hoofdzetel : Museum Julien Van Nerum
Vereniging zonder winstoogmerk
nr 2 en 4 Ernest Ourystraat, Hoegaarden. Tf 016/76294

Verantwoordelijke uitgever : H. VAN NERUM
Nr 44 Maquiststraat, Brussel 14
Redaktieleider : A. BOESMANS
Nr 34 Pastorijstraat, Hoegaarden
Presentatie : R. VERPOORT
Nr 203 Victor Hugostraat, Brussel 4

De medewerkers schrijven onder eigen verantwoordelijkheid. De gedachte van hun artikels is niet noodzakelijk deze van het Bestuur.

E R R A T U M

Gelieve volgende verbeteringen in het tijdschrift
ALPAIDIS aan te brengen :

- 1) Alpaidis nr 12
blz. 24, art. 7, laatste paragraaf
schrijf "925" in plaats van "879"
- 2) Alpaidis nr 14
Op de stamboomschets onder de naam Felix Edouard de Neeff,
schrab "Gouverneur van Brabant" en schrijf "Vrederechter"

VAN NERUM H.
VERPOORT R.
VERVOORT

Oplage : 500 exemplaren

Kultureel tijdschrift uitgegeven voor "De vrienden van 't nieuwhuys"

Hoofdzetel : Museum Julien Van Nerum
Vereniging zonder winstoogmerk
nr 2 en 4 Ernest Ourystraat, Hoegaarden. Tf 016/76294

Verantwoordelijke uitgever : H. VAN NERUM
Nr 44 Maquiststraat, Brussel 14
Redaktieleider : A. BOESMANS
Nr 34 Pastorijstraat, Hoegaarden
Presentatie : R. VERPOORT
Nr 203 Victor Hugostraat, Brussel 4

De medewerkers schrijven onder eigen verantwoordelijkheid. De gedachte van hun artikels is niet noodzakelijk deze van het Bestuur.

INHOUD

brief aan de vrienden van 't nieuwhuys	de penningmeester	3
mundart von hoegaarden		5
heropleving van oude volksspelen		6
museumrubriek		9
gedicht : die wind van ons	idaro	10
museumrubriek		11
hoger beschermkomitee		12
zuid-oost brabant en het taalprobleem	m. dodion	14
erediploma voor het museum		20
hulde aan het bierbrouwen		21
pieter breugel, de oude		25
museumrubriek		27
de hoegaardse dorpsstructuur	h. van nerum	30
museumrubriek		40

Aan dit klubblad werkten mede : BOESMANS A.
DODION M.
VAN NERUM H.
VERPCOORT R.
VERVCORT

Oplage : 500 eksemplaren

MUSEUM JULIEN VAN NERUM

Vereniging zonder winstoogmerk

Aangesloten bij het Verbond der Verenigingen zonder winstoogmerk

- - - - -

Raad van Beheer

Hoofdbeheerder

Hubert Van Nerum

Museumbeheerder

Albert Guilluy

Penningmeester

Roger Verpoort

Tarief van de publiciteit

- - - - -

Plaats	½ blad	4 x ½ blad	¼ blad	4 x ¼ blad	Eigenhandig ingelast
omslag 2	275 Fr	1.000 Fr	150 Fr	500 Fr	met overeen te komen beperking 100 Fr
omslag 3	275 Fr	1.000 Fr	150 Fr	500 Fr	
omslag 4	300 Fr	1.100 Fr	-	-	
tekstblad	250 Fr	900 Fr	130 Fr	450 Fr	

Teksten overmaken en betalingen vereffenen aan een bestuurslid of aan :

Roger VERPOORT
Penningmeester
203 Victor Hugostraat
BRUSSEL 4

PCR 109000 van de Bank van Brussel,
Agentschap DAILLY te Brussel 3,
voor rekening nr A/37/21 van het
Museum Julien Van Nerum, VZW

Wie een faktuur verlangt, vergeet niet 7 % taks bij de hierboven aangehaalde tarieven bij te voegen a.u.b.

- - - - -

Het Bestuur is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de aankondigingen en houdt zich het voorrecht ze na te zien vóór publikatie.

Beste vrienden van 't nieuwhuys,

Wij naderen stilaan de traditionele eindejaarsfeesten. Opnieuw een jaartje achter de rug, een jaartje gevuld met vruchtbare arbeid en afgewisseld met vreugde en leed; hopen we niet te veel van dit laatste.

Het bestuur van het Museum Julien Van Nerum wenst aan alle vrienden van 't Nieuwhuys en aan hun familie en vrienden een Zalig Kerstfeest en een Gelukkig Nieuwjaar. En, beste vrienden, na uw familiale en andere plichten te hebben volbracht, vergeet niet uw neusje in 't Nieuwhuys binnen te steken, want de eindejaarsfeesten zullen er fantastisch zijn !!! Meer mag ik voor het ogenblik niet verklappen.

En zoals ieder jaar moeten wij nu gaan denken aan het hernieuwen van onze lidgelden. Beste vrienden van 't Nieuwhuys, U weet allen dat ons bestuur is samengesteld uit enkele mensen van goede wil die uit liefde voor de gemeente Hoegaarden een groot deel van hun vrije uren opofferen om van het Museum Julien van Nerum een parel in de provincie Brabant te maken. Het bestuur verzoekt U zijn taak zo veel mogelijk te vergemakkelijken, door uw lidgeld zonder talmen te storten op de PCR 1090.00 van de Bank van Brussel, Agentschap DAILLY te Brussel voor rekening A.37.21 van het Museum Julien Van Nerum, VZW; U kunt ook uw bijdrage persoonlijk overmaken aan een bestuurslid of aan onze taveernehoudster Mevrouw Julia.

Het lidgeld blijft zoals vorig jaar 25 fr. Een spotprijs !!! Geen enkele kulturele vereniging kan U zoiets voorstellen in onze huidige moeilijke en dure wereld. Vraag U niet af hoe het Museum Julien Van Nerum het kan, het is nu eenmaal zo ! Onze leuze is : alles voor onze leden en voor de kulturele ontwikkeling van Hoegaarden.

Doch dit jaar willen wij starten met een nieuw initiatief. Vanaf nu zullen de meer sympatiserende leden de gelegenheid hebben het Museum een grotere finantiële steun bij te brengen door erelid te worden. U zult daarvoor niets meer ontvangen dan de andere leden, doch U stelt aldus een spontane daad van welgemeende menslievendheid, en U helpt daardoor uw gemeente op een zeer efficiënte manier.

De lijst van de ereleden zal in iedere ALPAIDIS verschijnen. Het bedrag om erelid te worden werd vastgesteld op een minimum van 100 fr per jaar. En nog iets ! Ook verenigingen kunnen lid of erelid worden van het Museum Julien Van Nerum. Verenigingen van om het even welke aard, hetzij handelsmaatschappijen, sportverenigingen, kulturele verenigingen en dergelijke meer.

Beste vrienden van 't Nieuwhuys, U, die reeds twee jaar uw vertrouwen en uw sympatiserende medewerking aan het bestuur hebt geschonken, zult voorzeker niet talmen onze kulturele aktie verder te blijven steunen ? Wij zijn daar ten stelligste van overtuigd.

tot kijk in 't nieuwhuys,

uw toegewijde penningmeester.

Uw museum

staat onder de hoge bescherming

van:

Eredeken : Ridder J. de NIEFF, Gouverneur van de Provincie Brabant

Leden : A. HETTICH, Burgemeester van Hoegaarden

E. ROWIE, Bestendig -Afgevaardigde van Brabant

P. ROCK, Directeur-Generaal aan het Ministerie van Kultuur

J. VERBESSELT, Konservator aan de Koninklijke Musea voor Kunst
en Geschiedenis te Brussel

R. LEMAIRE, Professor aan de Universiteit van Leuven

G. WINNEN, Afgevaardigde van de Toeristische Federatie van de
Provincie Brabant

Ereleden 1968

kapitein ter zee de greef d., brussel

de heer dotremont l., hoegaarden

de heer boel h., burgemeester van tienem

de heer point j., kersbeek-miskom

de heer evrard x., keerbergen

de heer dopp j., professor aan de universiteit van leuven

de heer lochie a., outgaarden

de eerwaarde heer vanderhasselt p., hoegaarden

de heer borremans l., ambassadeur van België, brussel

ambassade van de socialistische tjechoslovaakse republiek - brussel

wilt u mooie en sterke meubelen : slechts één adres
Emanuel Vandermolen

78 doelstraat
hoegaarden
tlf 016/76382

voor uw moderne keukens, alsook voor aanbouwmeubelen :
vlotte bediening en zorgzaam werk
brengt ons een bezoek
het loont de moeite !!!
prijzen buiten
konkurrentie !!!

De heer Edgar Rowie, bestendig afgevaardigde van de Provincie Brabant en afkomstig uit Outgaarden liet in het tijdschrift "Brabant" n° 1 van 1968 een volkssage verschijnen over de Mundart van Hoegaarden.

Zij verscheen in Germaniens Völkerstimmen III (Berlin 1854-1866) p. 645 van J.M. Firmenich, nl. in de "Anhang" gewijd aan de "Mundarten der stammverwandten gothisch-germanischen Völker".

Deze volkssage die in feite een 19de eeuwse duivelssage inhoudt, geeft ons een staaltje van het toenmalig Hoegaards dialect, dat hier zoals elders langzaam begint uit te sterven, verdrongen door het ABN.

Hieronder volgt de Hoegaardse volkssage.

Mundart von Hoegaarden.

Eine Volkssage.

Do was ene kier¹ 'ne smet, en heä goenk oät² en do kwamp³ em ene s-chünen hier legen,⁴ deä vroeg: „Vriend lief, movää⁵ sedde gä sö drüf de?“⁶ De smet antwoodde: „Um dad ich geen äser en hem⁷ um te werken, en dad ich menen gaste⁸ gee' werk⁹ geven en kan.“ Doe seide den hier: „Eh wel, as ge mich oere beste pand¹⁰ geft, dan sal¹¹ ich oech (uch) äser bringen vör seve joor lange te werken, gät¹² en oere seve gaste, sö veel as ge kont versme'e.¹³ Da'¹⁴ stond onsen ermen düvel wel hân en heä see: „Ich bin content, mor op condisse,¹⁵ as 't joor oät es, da' ge alles moet¹⁶ recht sme'en da' krum es.“ Den andere paisde¹⁷: da's ni' moeijelek¹⁸ en heä see¹⁹ dat er't sou²⁰ gedoon hemme.

Jâ ma, deän hier,²¹ deä wockerär dâ den beste pand wau hemme,²² da' was den düvel self en onse smet had em sen' siel overgegeven.

Binnen kötten tää²³ was de smet 'nen râke man gewödden, en de minsse wiste²⁴ nit van wo dat 't komen was. As na de seven jore oät²⁵ wâren, dan kamp up ene kier den düvel um de smet te hoalen. Heä

was perciis in senne smisse²⁶ as heä den andere sag²⁷ oankome. „Ah menue vrind, säde gää²⁸ doo?“ seit er; kom mor²⁹ in, ich sal oech seffes³⁰ goon³¹ oan 't werk setten,“ en heä gaf em alle soorte van slecht äser, dat heä kost³² vinden, um recht³³ te sme'e. Den düvel makte alles recht; en so gau as he it³⁴ gemaakt ha, dan kamp de smet met ander äser, en de düvel mogt³⁵ em nit hoalen, so lang as heä it³⁶ krum gaf, da'³⁷ most recht gemaakt wedden.

Jâ ma, als nâ sen smisse leeg³⁸ was, liep heä no sen' vra³⁹ en heä see dat den düvel alles recht gesmeed ha, da' krum was, maar⁴⁰ dat heä toch en ander middel gevonden ha. — „En wad es dat?“⁴¹ see de vra. — Doe see de man: „gef mich 'ne kier een van oer hore⁴² (se had enen kroesekop⁴²) en heä snee⁴³ en' krol hoor⁴⁴ van sen vra heure kop en heä see tegen den düvel: „Menhier, ge moog et ni' kwälek nemen,⁴⁵ maar ich sal uch nou it geven da' licht es vör te drägen, mor en bekje⁴⁶ swâär es vör te sme'e,“ en hâ gaf em dat hoor. Jâ ma, als onse cadä⁴⁷ dat hoor in 't vüür⁴⁸ stak, widd⁴⁹ et nog krummer as 'et was. Dormeë⁵⁰ sag heä wel dat hâ verspelt was en hâ gunk eweg al hōalende en tierende.⁵¹

1 einmal. 2 aus. 3 kam. 4 ein schöner Herr entgegen. 5 wofür, d. i. warum. 6 felt ihr so traurig denn. 7 weil ich kein Eisen habe. 8 meinen Gefellen. 9 seine Arbeit. 10 euer bestes Pfand. 11 merke. 12 ihr. 13 verschmieden. 14 das. 15 aber unter der Bedingung. 16 müßet. 17 dachte. 18 das ist nicht schwer. 19 und er sagte. 20 sollte, würde. 21 der Herr. 22 wollte haben. 23 kurzer Zeit. 24 Menichen mußten. 25 aus, vorüber.

26 gerade in seiner Schmelze. 27 sah. 28 felt ihr. 29 nur. 30 gleich. 31 gehen. 32 er konnte. 33 d. i. gerade. 34 so bald als er etwas. 35 konnte, dachte. 36 etwas. 37 das. 38 leer. 39 Frau. 40 aber. 41 Saaten. 42 Krauslopf. 43 schnitt. 44 Haarlocht. 45 nicht übel nehmen. 46 blickten. 47 Zunker, Rabett. 48 Feuer. 49 wurde. 50 damit. 51 heulend und lärmend.

Heropleving

van

oude volksspelen

Het kegelspel dat te Hoegaarden sedert de laatste jaren uitgestorven was, leeft terug op.

Na een eerste poging in 1967, werd ook dit jaar in het "Museum Julien Van Nerum", ter gelegenheid van de kermis een kegelkampioenschap ingericht.

Ondanks het grillige weder en het feit dat de kegelbaan nog niet volledig aan de nodige vereisten voldoet, waren de deelnemers talrijk opgekomen, om opnieuw hun oud en geliefkoosd volksspel te beoefenen.

Spannend en vinnig werd het kampioenschap betwist en wanneer op Zondag 15 september de finale plaats greep, steeg de belangstelling ten top.

De einduitslag luidde als volgt :

1e Van Osmael uit Kuntich	16 p. (na herkansing)
2e Lebegge uit Hoegaarden	16 p.
3e Henskens uit Hoegaarden	15 p.
4e Henskens uit Hoegaarden	14 p. (na herkansing)
5e Laloup uit Hoegaarden	14 p.

De prachtige Erebeke werd traditiegetrouw met Hoegaards bier gevuld en op plechtige wijze aan de Kampioen 1968 overhandigd. Leute heerste in 't nieuwhuys waar het bier van de partij was en de ganse instelling luidruchtig haar kampioen vierde.

En toen gebeurde het wonder. De prijswinnaars en medespelers bouwden de basissen voor de oprichting van een Hoegaardse Kegelklub. Zij zwoeren de dure eed het oude volksspel terug in zijn vroegere luister te doen heropleven.

Dank zij "de Vrienden van 't nieuwhuys" herrijst de folkloristische geest van de Hoegaardier.

Wist U dat volgende overheidsdiensten, organismen,
instellingen en verenigingen aan het museum
hun medewerking verleenden ?

- Ministerie voor Nationale opvoeding en Kultuur
- Bestendige Deputatie van Brabant
- Toeristische Federatie van Brabant
- Ministerie van Verkeerswezen
- Kommissariaat-Generaal voor Toerisme
- Gemeentebestuur van Hoegaarden
- Algemeen Rijksarchief
- Stadsbestuur van Kortrijk
- Stadsbestuur van Tienen
- Ambassade van Canada
- Legatie van Haïti
- Belgische Radio en Televisie
- Nationale pers (inzonderlijk Laatste Nieuws, Gazet van Antwerpen en Het Volk)
- Verbond der Belgische Musea
- Verbond der verenigingen zonder winstoogmerk
- Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis
- Koninklijk Legermuseum
- Staf van de Zeemacht
- Vlaamse Vereniging voor Familiekunde
- Geschied- en Oudheidkundig genootschap voor Vlaams Brabant
- Service de Centralisation des études généalogiques et démographiques de Belgique
- Vlaamse Toeristenbond
- Vleugel en Wiel
- Breugelkomité
- Kulturele en Sociale Vereniging voor het Pajottenland
- "Pro Civitate" Gemeentekrediet van België
- Verbroedering van de Belgische Geheime militaire Inlichtingsdienst "ATHOS"
- De Gulden Lelie VZW

Die wind van ons.

die wind die waait, de waaierende wind
weg en weer, weer en weg en blijft dan weg.
alleen en zonder wind, alleen zonder waaierende wind
de wind is weg, het waait niet meer.
verloren zijn wij zonder wind, zonder waaierende wind
de weg en weer van het waaien is weg.
o wind van het waaierende weer, Gij wind die waait
weer van de waaierende weg, Gij die waaien kunt.
o Gij warme waaierende wind van het weer
waait dan toch door de lucht van het weer.
of hebt gij schrik, of zijt gij moe
of zijt gij weg, of zijt gij dood
waarom hebt gij schrik, waarom zijt gij weg
waarom zijt gij moe, waarom zijt gij dood
laat uw gefluit horen, waait in het weer
en blaast weg wat in uw waaierende velden staat.
weg met torens zonder beduid, het waait
die wind die komt als een boze.
zacht, zachter nog met forse stoten
stotende wind van het weer komt terug.
Gij die stoomt, die stompt en stormt
en ons doet varen in het waaierende weder
wij zullen U noemen onze wind, onze God!

Wist U dat :

- Het museum "Julien Van Nerum" door het Ministerie voor Nationale Opvoeding en Cultuur (dienst van het Cultureel Patrimonium), geciteerd werd als een der meest actieve privaat-musea, in betrekking met de verleende medewerking aan de Nationale campagne van het Toeristisch Museumjaar 1968 ?
- De Minister voor de Nederlandse Cultuur in zijn schrijven van 1.3.1968 ref. 7/MC/4655 gericht aan de Burgemeester van Hoegaarden, het "Museum Julien Van Nerum" als "een bijzonder gelukkig initiatief" betitelt ?
- De Directeur-Generaal van het Ministerie voor Cultuur, Afdeling Jeugd en Vrijtijdsbesteding aan het "Museum Julien Van Nerum" zijn gelukwensen richtte voor het genomen initiatief (schrijven van 14.3.1968 ref. PR/MV) ?
- De Schepen voor Cultuur van de Stad Kortrijk opdracht gaf het "Museum Julien Van Nerum" geluk te wensen voor het succesvol initiatief ter gelegenheid van de tentoonstelling over de "Guldensporenslag" (schrijven van 12.7.1968) ?
- Talrijke personen verzocht hebben "Ereabonné" te worden op het tijdschrift "Alpaidis" ?
- De museumkonservator tal van brieven ontvangt voor geleide museumbezoeken en geluk wordt gewenst voor de realisatie inzake bescherming van het cultureel patrimonium ?
- Al de verwezenlijkingen te danken zijn aan de trouwe medewerking van alle "Vrienden van 't Nieuwhuys" ?

op Kerstavond en oudejaarsavond

verrassing

voor iedereen in de taverne !!!

Hoger Beschermmokomitee

Het Hoger Beschermmokomitee van het Museum Julien Van Nerum, waarvan de samenstelling aangekondigd werd in Alpaïdis nr 13 en officieel ingesteld ten gemeentehuiuze van Hoegaarden op 28 september 1968, wordt voorgezeten door de Heer Ridder J. de Neeff, Gouverneur van Brabant, die op 17 september 1968 het Ere-Dekenschap van hogergenoemd Beschermmokomitee heeft aanvaard.

Wij richten aan de Heer Gouverneur van Brabant, onze bijzondere dank en erkentelijkheid.

Het verheugt ons des te meer aan onze lezers te kunnen melden, dat de Heer Gouverneur geen vreemde is voor ons.

Hij stamt rechtstreeks af uit voorname geslachten uit de streek en namelijk uit Tienen, Hakendover, Goidsenhoven, Leuven, Hoegaarden, Oorbeek, Kuntich, enz...

Bovendien is hij verwant met Julien Van Nerum (die zijn naam aan het museum schonk), met wie hij dezelfde kwartierstaten deelt en wiens gemeenschappelijke voorouders opklimmen tot aan 't Hof van Billichout in de 17e eeuw.

Wij zijn bijzonder gelukkig omdat de Heer Gouverneur in zijn kwartieren Hoegaardse geslachten telt en een graad van verwantschap heeft met de man die aan Hoegaarden een museum schonk, waarvan hij nu het Ere-Dekenschap heeft opgenomen.

Nevenstaande genealogische schets, opgemaakt en aangevuld door de heren Fobe uit Gent en van Innis uit Brussel, laten ons toe nader kennis te nemen met de gezamenlijke afstamming van de heer Gouverneur en Julien Van Nerum.

huis **Marcel Delmel-Dotremont**

officiële verdeler

nestor martin

fobruux

peeters rikvoorde

flandria wasmachines

hoegaarden

17, tiensestraat

†† 016/763.07

goed verzorgde diensten

Jan van WEDDINGEN
x Marie Hannotzette
Pachters op 't Hof van Billichout te Breisen

Marie Thérèse van Weddingen
° Kuntich 1699 + Kuntich 1785
x Kuntich 1716 met Jacobus AERTS
° Bierbeek rond 1690 + Kuntich 1730
xx Kuntich 1730 met Peter van NAUWEN
Pachters op Billichout

Marie Thérèse Aerts
° Kuntich 1729 + Kuntich 1804
x Kuntich 1752 met Englebert VAN SALM
° Bertem 1728 + Kuntich 1800
Pachter te Kuntich

Maria Barbara van Nauwen
° Kuntich 1731 + Kuntich 1758
x Kuntich 1753 met Jean Guill. COLLAERT
° 1722 + 1778
Pachter op Billichout

Marie Cath. van Salm
° Kuntich 1768 + Oorbeek 1814
x Kuntich 1794 met Lambert MEUGENS
° Oorbeek 1760 - Pachter te Oorbeek

Marie Josephine Collaert
° Kuntich 1756 + Kuntich 1794
x Kuntich 1775 met Hyronimus AERTS
° Korbek Lo 1748 + Tienen 1822
Pachter op Billichout

Marie Cath. Meugens
° Oorbeek + Hoegaarden 1850
x Oorbeek 1814 met Servais COENEGRAS
Neeester-Brouwer te Hoegaarden
° Hoegaarden 1765 + Hoegaarden 1847

Anne Cath. Aerts (alias de Billichout)
° Kuntich 1787 + Hoegaarden 1867
+ Kuntich 1815 met Joannes Franciscus VAN NERUM
Pachter te Hoegaarden
° Hoegaarden 1785 + Hoegaarden 1839

Sabine Coenegras (1)
° Hoegaarden 1827 + Tienen 1902
x met Felix CRAMPEN
Notaris te Tienen

Theodoor VAN NERUM
Pachter te Hoegaarden
° Hoegaarden 1817 + Hoegaarden 1881
x Hoegaarden 1842 met Josephina Dewelde
° Hoegaarden 1820 + Hoegaarden 1855

Marie Louise Crampen (2)
° Tienen 1850 + Tienen 1927
x met Eugène de Neeff
° Leuven 1842 + Tienen 1933

Hubert VAN NERUM
Zadel- en gareelmaker te Hoegaarden
° Hoegaarden 1848 + Hoegaarden 1919
x Hoegaarden 1877 met Marie Julie Van Nerum
° Hoegaarden 1849 + Hoegaarden 1922

Félix Edouard de Neeff
Gouverneur van Brabant
° Tienen 1878 + Tienen 1963
x Hakendover 1904 met Marie Storms
° Goedsenhoven 1873 + Tienen 1947

Julien VAN NERUM
Zadel- en gareelmaker te Hoegaarden
° Hoegaarden 1881 + Tienen 1963
(schonk volgens laatste wilsbeschikkingen een
museum aan Hoegaarden)

Jean Ferdinand de Neeff (3)
Gouverneur van Brabant
Ere-Deken van het Museum
Julien Van Nerum

-
- (1) Haar zuster Blandine Coenegras x met Henri Vandertaelen uit Hoegaarden, Schepen, Medestichter en Voorzitter van de Harmonie en zoon van de stichters van het Rusthuis
 - (2) Haar zuster Henriette x met Notaris Ridder Leonce Rosseeuw uit Tienen, Ere-Deken van de familie-gilde Van Nerum van 1890 tot 1908
 - (3) Zijn zuster Geneviève x met Ridder Xavier van Innis uit Glabbeek, die samen met Hubert Van Nerum (zoon van Julien), tijdens 1940/45 tot het verzet behoorden en gemeenschappelijke opdrachten vervulden in de evacuatielijn van Britse valschermspringers.

Zuid-Oost Brabant en het taalprobleem

1795-1930

Zétrud-Lumay

wordt een Waals dorp tussen de 15e en de 18e eeuw

Ook Zétrud-Lumay behoorde zoals Outgaarden, L'Ecluse en Hoegaarden, in de eerste eeuwen van onze tijdrekening bij het grondgebied der Tongeren, de Provincia Romana Secunda. Vanaf de derde eeuw komen zich Frankische kolonies vestigen in het rijke gebied van de Gete, de Geer en de Velp. Frankische overblijfselen werden gevonden te Hoegaarden, Jauche en Tienen. Tevens vindt men Frankische benamingen als Bost, St-Jans-Geest en Zétrud (1). De Franken delen de gebieden die door hen werden veroverd in geografische streken: Haspengouw, Brabant, ... Tevens worden die gebieden ingedeeld in administratieve gouwen of graafschappen. Zo werd Haspengouw in 4 graafschappen verdeeld waaronder Brunengeruz. Reeds vroeg echter werden deze vier in kleinere gouwen, waarvan het getal tot 11 en misschien nog hoger steeg, verbrokkeld. Een van deze graafschappen Brunengeruz of Brunerode, met Hoegaarden als administratief centrum, omvatte een tamelijk groot gebied tussen de Kleine Gete, de Dijle en de Velp. Zétrud behoorde er toe.

De geschiedenis van Zétrud-Lumay begint heel wat later dan die van Hoegaarden. Wij kennen een tekst van 1343, waarin Le Dame de Juleir Zétrud in leen krijgt voor de graaf van Namen. Zétrud wordt dan reeds genoemd als een dorp met schepenen en burgemeester (meier). Het kasteel stond er reeds en de gemeente was zoals Hoegaarden een enclave in Brabants gebied. Meier en schepenenbank regeren over de "vrijheid" Zétrud in het ... Nederlands, maar van hogerhand is gans de administratie in het Frans. Laten we even een deel van de Franse tekst van 1343 volgen: "Le dame de Juleir tient en fief et hommage do conte de Namur delle parie do chastial; Promiers: le menoir et tenure de Setrut et toutes les appendanche, terres, preis, bos, aiwes, cens, rentes, eskevins... Et s'il n'en estoient sage, venir en doient à Namur, à maieur et as eskevins do Feix si que à leur souverain chief, ..." (2).

Vanuit Namen is de briefwisseling Frans zonder uitzondering, en na 1700 komen er nog alleen Nederlandse brieven toe van het "Comptoir der Heeren van Brabant binnen Thienen". Deze laatsten omdat de inwoners van Zétrud geen exporttaksen wilden betalen op hun bier. Ingesloten in Brabant moesten de brouwers om in het Naamse te geraken met hun produkt telkens Brabants gebied oversteken en... uitvoerrechten betalen.

44 De plaatselijke administratie en het dorpsbestuur verfransen rond 1670. Hier speelden de kasteelheren, die achtereenvolgens het kasteel bewonen en het grootste deel van de grond bezitten en aan de boeren verpachten, de grootste rol (3). Het zijn deels telgen van de Waalse adel en deels nakomelingen van Franse edelen die te Zétrud komen resideren. In 1626 laat de toenmalige heer, Antoine de Latour, het register van de goederen, door een zekere Johan Coppin, "de flameng en français" vertalen. In 1674 bekomt Eugène de

Berghes, compte de Rache, van zijn broer Alexander, de gemeente. In 1698 is het Philippe Ignace de Berghes, prince de Rache, die met zijn vrouw Marie Françoise, erfgename van Eugène de Berghes, gouverneur van Henegouwen, de titel van "Principauté de Rache" schenkt aan Zétrud-Lumay(4). In 1753 komt het kasteel en de grond van Zétrud in handen van de Franse graaf van Albon, die de "baronnie" opkocht bij de openbare verkoop. De erfgenaam van deze laatste is Honoré d'Astier die in 1778 te Zétrud verschijnt. De laatste van d'Astiers tenslotte huwt in 1870 een afstammeling van Limburg-Stirum. Dit zijn ook de huidige bezitters die hun residentie echter hebben te Huldenberg.

Wanneer Antoine de Latour in 1626 zijn goederenregister in het Frans laat vertalen, is dit nog niet het teken dat Zétrud een Waals dorp was met een Waalse administratie. De rekeningen van de burgemeester zijn van 1651 tot 1667 in het Vlaams opgesteld. Dit neemt niet weg dat zij voor het jaar 1636 in het Frans genoteerd zijn. Van 1667 tot 1670 zijn ze weer in het Frans onder de benaming : "Extrait des comptes de Jean Jadoulle". De laatste rekeningen in het Nederlands zijn die van 1671, opgesteld door zekere Jan Bodtson en ondertekend door de griffier van de schepenbank : M. Nijs. Vanaf 1672 zijn de burgemeesterrekeningen alleen in het Frans (door Jean Collart en ondertekend door dezelfde Nijs) (5). De rekeningen van sterfhuizen, bewaard van 1676 tot 1694 zijn genoteerd in het Frans (6). De rekeningen van de renten zijn Nederlandstalig voor 1522, 1608 en 1609. Dan ontbreken ze. In 1679 zijn ze Frans. Het is rond 1670 dat het Frans algemeen wordt in de administratie, om niet meer te wijken.

Wat het gerecht betreft zijn in 1414 al de schepenen van Zétrud, die een zaak aan de raad van Feix te Namen onderworpen hadden, allen Vlamingen. Zij vragen de hulp van vier personen uit Namen die Nederlands verstonden, om hen in het rechtsgeding bij te staan. In 1743 daarentegen worden meerdere inwoners van Zétrud-Lumay gedagvaard voor de Raad van Namen. Ze verklaarden zich slechts bereid te antwoorden op voorwaarde dat het geding in het Frans geschiedde.

Op kerkelijk gebied is Zétrud steeds een volwaardige parochie geweest. Voor 1559 in het bisdom Luik en daarna in het bisdom Namen, onder de dekenij Jodoigne. De parochie hoorde steeds tot een Waals bisdom. Het plaatselijk bestuur van de kerk verfranseerde eveneens rond 1670. Een overgang van het Latijn naar het Nederlands vinden we in de "Rekeninghe en uytgaven van mombaer ofte capellemeester der capelle van St Jan Baptist". Voor 1579 gebruikte men het Latijn en van 1600 tot het einde van het register (1617) het Nederlands. De rekeningen van de tafelmanier zijn voor 1624 in het Nederlands (Zittert, Sittert en Lumen), dan ontbreken ze tot 1666 en na deze datum worden ze opgesteld in het Frans. Een register van de offeranden van de kapel van Bijstand, die begint in 1686, is in het Frans gesteld.

Het is ook vanaf het begin van de 17e eeuw dat de plaatsnamen geleidelijk verwaalsen. In het parochiële cijsboek 1541-1606 voor het altaar van Maria in de St-Bartholomeuskerk vindt men alleen Nederlandstalige plaatsnamen, terwijl de tekst van het register telkens dubbel is : de Nederlandse en daarnaast de Franse. Vanaf 1592 echter wordt de Nederlandse tekst vervangen door de Latijnse. Dit laatste niettegenstaande de pastoor die het register invulde dezelfde bleef. Naast nog twee Vlaamse benamingen : Bogestraete en Wasberg, vindt men in 1672 een ganse reeks Waalse plaatsnamen : Rue du Moulin, Campagne de la Seigneurie, Haulte Rue, Campagne de Zétrud, Chaveye de Stampia, Chaveye de Lapins, ...

Wat het onderwijs betreft zijn de inlichtingen voor 1795 schaars. In 1666 telde Zétrud nog geen school en gaan de weinige kinderen die onderwijs willen volgen naar Hoegaarden. Voor de 18e eeuw bezitten we slechts sporadische lijsten. Er is een private school die in de loop van de eeuw ontstond onder de leiding van de koster.

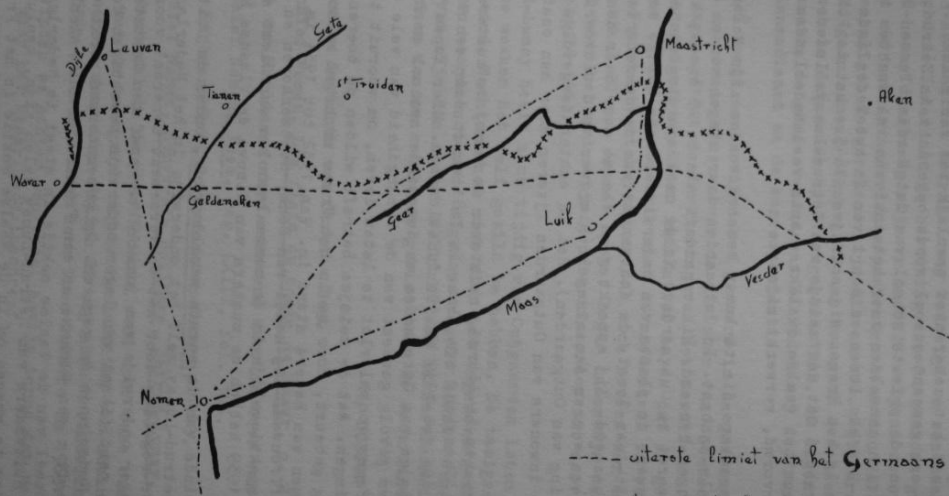
Van 1796 tot 1810 behoort Zétrud-Lumay tot het kanton Hoegaarden. In 1810 gaat de gemeente, na de ontbinding van voornoemd kanton over naar het kanton Tienen. De aanhechting bij dit laatste kanton duurt tot 1 september 1863, waarna Zétrud-Lumay naar het Waalse Jodoigne overging (7). De verfransingspolitiek van de Franse overheersers bestendigt de verwaalsing van de gemeente, die nu niet meer een enclave van Namen was, maar behoort tot het departement van de Dijle. Dat Zétrud-Lumay reeds officieel als Waals werd beschouwd kwam tot uiting in de taalpolitiek van koning Willem die van 1814 tot 1830 vergeefs de toestand op taalgebied poogde te veranderen. Het KB van 15 september 1819 handelde over het gebruik van de nationale taal (= het Nederlands) in de publieke ambten. Officieel werd dit besluit gepubliceerd voor de gemakkelijheid en het voordeel der inwoners. In 1822 werden verschillende gemeenten die tot het arrondissement Leuven behoorden maar verwaalt zijn, naar het Waalse Nijvel overgeheveld. Zétrud-Lumay en Outgaarden horen er bij. Zo wordt het taalbesluit van oktober 1822 toepasselij op de eentalig Vlaams gemaakte arrondissementen Leuven en Brussel. Daar noch de Vlamingen noch de Walen hiermee vrede nemen wordt in 1823 Zétrud-Lumay terug bij Leuven gevoegd. Hierdoor wordt er van officiële zijde een hervervlaamsing doorgevoerd en dit van 1823 af. Het verslag van de eerste gemeenteraad daaropvolgend is reeds tweetalig gesteld : eerst het Nederlands en dan het Frans. De gemeentesekretaris, wiens broer burgemeester van Hoegaarden werd, schijnt volledig tweetalig te zijn (De Zangré). Of de gesproken taal tijdens de zittingen van de raad daarom ook het Nederlands was is twijfelachtig. Het is niet omdat de officiële taal moet gebruikt worden dat men de wet gaat toepassen als men in de gemeente vergadert. Veel eer is het omgekeerde waar, temeer dat alleen de dorpssekretaris keurig tweetalig was en de gewone Waalse gemeenteraadsleden alleen hun Waals dialect spreken (8).

Wel werden er pogingen gedaan om de tweetaligheid te eerbiedigen. De twee nieuwe leden voor de raad die in 1829 verkozen werden zijn tweetalig (9). Van de vier kandidaten zijn het de twee tweetaligen (?) die benoemd worden.

Wat het onderwijs aangaat is er alleen de private school van de koster die slechts de Franse taal kan onderwijzen. In het gehucht Outgaarden was er vermoedelij de school van koster P. François. In 1843 wordt deze school door de gemeente geadopteerd.

Op de zeven jaar die het Hollands bewind nog uitmaken sinds 1823 is de ommekeer op taalgebied voorzeker nihil. Immers het verslag van de eerste vergadering na de Belgische Onafhankelijkheid is reeds terug volledig eentalig Frans.

In de gemeente Zétrud-Lumay-Outgaarden wordt alles Franstalig na de Belgische Onafhankelijkheid. Het reglement van orde dat werd opgesteld en uitgeplakt na de hoogmis aan beide kerken is alleen in het Frans gesteld (1835). Ook de opeenvolgende burgemeesters waren van het gehucht Lumay : J.B. Houbar in 1830 en J.P. Loriers in 1850. In 1871 kwam de graaf van Limburg-Stirum aan het hoofd van de gemeente en bleef er tot

Taalgrens van Hoge Wanen tot Dyle
 schaal: 1/600.000

- oitroete limiet van het Germaans
- xxxxx huidige taalgrens
- grote wegen die de twee taalzones doorkruisen

aan de afscheiding van Outgaarden. Wanneer in 1920 in Outgaarden een grote praalstoet uitgaat bij de inhuldiging van een oorlogsmonument is de programmabrochure tweetalig en hield de burgemeester een eentalige Franse redevoering (omdat hij geen Nederlands kon).

Nochtans is Zétrud-Lumay toegevend geweest tegenover Outgaarden op taalgebied en heeft het zeker niet openlijk tot verfransing getracht. Wanneer in 1843 een gemeenteschool wordt opgericht in Zétrud, adopteert de gemeente tevens de private school van Outgaarden. Tussen de twee kandidaten die zich aanmelden voor het ambt van veldwachter is er een van Outgaarden. Hij kan lezen en schrijven in het Nederlands en kan zich uitdrukken in het Frans. Wij schrijven 1845 : het is P.K. Steenwinckel, gehuwd met een meisje van Zétrud-Lumay. Iedere Outgaardier kan trouwens het Waalse dialect waarin veel Nederlandse woorden, min of meer vervormd, verwerkt zijn.

De schoolmeesters die te Lumay benoemd worden zijn Walen van het dorp of van Waals Brabant. In Outgaarden daarentegen worden over het algemeen Vlamingen benoemd. Dit verandert als in 1916 een Walin hulp-onderwijzeres wordt te Outgaarden. Na de ontslagneming van deze laatste (zij kreeg trouwens de plaats van onderwijzeres te Lumay) wordt in 1919 een Walin van St-Jean-Geest, de echtgenote van de sekretaris van Lumay, te Outgaarden benoemd. Zij spreekt geen Vlaams maar haar benoeming is te verklaren als een weerwraakmaatregel (hierover werd uitvoerig gehandeld bij de bespreking van Outgaarden). Het is echter tengevolge van deze benoeming dat de inwoners van Outgaarden ijveren voor hun onafhankelijkheid.

In 1880 openen in Zétrud, rechtover de kerk, de zusters van de Providence van Champion, een klas. In 1881 wordt daar een "Vlaamse klas" gebouwd die tot 1939 blijft funktioneer. Hier lopen Vlaamse jongens en meisjes van Outgaarden en Hoegaarden school om Frans te leren. Dit is een gevolg geweest van de bezorgdheid van vele ouders om hun kinderen het Frans vooral vlot te laten leren, om vooruit te komen in staatsbetrekkingen. Wat de meisjes betreft wilden de boeren, zoals te Outgaarden nog gebeurt, door ze in het Frans te laten school lopen, laten zien dat men van betere stand is. Van 1932 tot 1934 is de school in handen van juffrouwen. Zij komen van Donk, Goetsenhoven en Tienen en studeerden respectievelijk in de normaalscholen van Diest en Hoegaarden. Van 1934 tot 1939 hebben de zusters van Ninove de Vlaamse klas in handen.

Op het einde van de eerste wereldoorlog, onder de Duitse bezetting, moet men in Zétrud-Lumay zelf het onderwijs in het Nederlands geven. Dit is bevat in de regeling door het Gouvernement Generaal voorzien in de wet op het lager onderwijs van juni 1914. Vanaf ten laatste 1 september 1918 moet het certificaat van lager onderwijs bevestigen dat het onderwijs in het Nederlands is gegeven. De gemeenteraad merkt op dat ze twee afdelingen heeft : een Vlaamse en een Franse. En daar slechts een lid van het personeel van de Waalse sekte in staat is Nederlands te geven en daar alle huisvaders van Zétrud-Lumay Walen zijn, besluit de raad aan de autoriteiten te vragen om in de Waalse sekte in het Frans te mogen onderwijzen. Door het sluiten van de wapenstilstand wordt er niet meer over gesproken.

Als Outgaarden dan in de gemeenteraad van 23 februari 1920 voor de tweede maal de afscheiding vraagt, dit is na de troebelen met de Waalse onderwijzeres, stemde Zétrud-Lumay onmiddellijk hiermee in. Vooral wordt

als reden het verschil van taal aangegeven. In 1892 had men nochtans de scheiding geweigerd en niet gesproken over de taalkwesties. De hoofdreden waarom in 1920 geen enkele instantie gaande van gemeentebestuur over bestendige deputatie tot kamer en senaat zich verzet tegen de scheiding, ligt in het gevaar dat Zétrud-Lumay bedreigt om een zeer kleine minderheid te gaan worden. Inderdaad de bevolking van Outgaarden groeit aan en die van Zétrud-Lumay daalt. Zo zijn er in 1920 volgens de officiële talentelling reeds 200 zuiver nederlandssprekenden meer dan Walen. Met de voorkeur van de tweetaligen meegerekend zijn dit er 400. Outgaarden zou niet alleen de overhand gaan nemen; ook het Vlaams zou gaan overheersen in de gemeente. Zeer typisch is dat reeds op 11 augustus 1922, 20 dagen na de goedkeuring door de senaat, de gemeenteraad van Zétrud-Lumay de Franse taal aanneemt voor de binnendienst en de korrespondentie.

In 1926 wordt een hevig debat gevoerd in de gemeenteraad van Zétrud-Lumay over een rondschrijven van de minister van Wetenschappen en Kunst. Hierin werd gezegd dat de verklaring van het familiehoofd nopens de taal in het lager onderwijs zuiver indikatief is en dat er geen rekening moet mee gehouden worden als de taal niet de moedertaal is van het kind. De gemeenteraad protesteert heftig en zal zich houden aan de strikte toepassing van artikel 20 van de wet op het lager onderwijs waarin staat dat de gewone taal voor het onderwijs gedetermineerd wordt door de verklaring van het familiehoofd (10).

Zétrud-Lumay heeft zich tijdig van Outgaarden laten afscheiden zonder de indruk te wekken het zelf gewild te hebben. De taalgrens verschuift van Zuid naar Noord. Nochtans zou zich hier het tegenovergestelde verschijnsel hebben kunnen voordoen van de algemene regel. Moest Outgaarden bij Zétrud-Lumay gebleven zijn dan zou er wellicht een hervervlaamsing zijn geweest, een terugwinnen van een verloren gebied voor de nederlandssprekenden.

M. DODION

- (1) bv. Zétrud = Seytruth van Strut = Bos.
- (2) Rijksarchief Namen, Les fiefs du comté de Namur, p. 21.
- (3) De abdij van Heilissen werd eveneens door de heer van "Zétru" gesticht.
- (4) Rijksarchief Namen, Idem, reg. LXIII, fol. 165.
- (5) Algemeen Rijksarchief, Schepenakten-Leuven, 4443.
- (6) Rijksarchief Namen, Souverain BailMage, Zétrud-Lumay, 500.
- (7) Slechts tweemaal in de geschiedenis werd door onze bestuurders rekening gehouden met de taalgrens bij de herindeling van administratieve gebieden; de eerste maal door Filips II bij zijn herindeling van de bisdommen in 1559; de tweede maal door Theo Lefèvre in 1963.
- (8) Nergens vinden we echter een rëeel bewijs terug dat men Frans bleef spreken, maar het Nederlands inschreef.
- (9) J.H. Bourguignon en P.J. Nijs werden gekozen; J.B. Charlet en H. Fumier waren alleen het Frans machtig.
- (10) Het Belgisch Staatsblad, 16-17 nov. 1921.

Een erediploma!!!

Het "Museum Julien Van Nerum" heeft deel genomen aan de grote tentoonstelling te Tienen, ingericht door de Tiense Verzamelaars, van 15 tot 22 september ten voordele van de geestelijke gehandicapten.

Het museum stelde er volgende standen ten toon :

verzameling van etsen, mineralen, schelpen, boomschors, houtsoorten, zaadhulsels van de katoenplant, lampen, zegelafgietsels, vogeleiren, Napoleon te Waterloo, de slag aan de IJzer, oude zichten uit Hoegaarden en Tienen, de voorhistorische mens, het Koninkrijk en oorlogsdokumenten.

De tentoonstelling werd een sukses, terwijl de standen uit het Museum van Hoegaarden een grote bijval kenden.

Het Museum kreeg het Erediploma van de Tiense Verzamelaars en de Ereprijs van de stad Tienen.

stel uw vertrouwen in

maatkleding

wendt u tot een bekwaam
vakman

meester-kleermaker

Robert Rome

koning albertlaan

hoegaarden

tf 016/765.06

garage

Smets

42, tiensestraat

hoegaarden

tf 016/76164

officiële verdelers van

NECKAR en AUTOBIANCHI

krediet en overname
herstellingen

alle merken

Hulde aan het bierbrouwen ...

425ste verjaaring van het

eerste brouwsel te Hoegaarden

Op Palmzondag, de 7de dag van de grasmaand 1968, werd de 425ste verjaaring van het eerste bierbrouwen te Hoegaarden gevierd.

In 1543 werd inderdaad, zoals uit de oude registers blijkt, aan Willem van Orsmael, Willemszone, wonende te Aalst onder Hoegaarden, het eerste patent verleend tot het brouwen van Hoegaards bier.

Zeven jaar later werd het reeds buiten Hoegaarden uitgevoerd en in 1559 verwierf het bekendheid.

Goropius Becanus bezong het in 't latijn als volgt :

"Niets is meer geschikt dan het heerlijk bier van Hoegaarden, om de sombere nevels uit het hoofd te jagen, tot vrolijkheid op te wekken, dichtertelijkheid, zang en liefde in te blazen en tevens om de beste wijnen te vervangen".

Niet verwonderlijk dan dat de wijnboeren door de bierbrouwers voorbijgestoken werden en Hoegaarden weldra bekend stond als de streek, waar alleen de dieren water dronken en het goede bier voor de mensen was.

Een deskundige beschreef deze drank als volgt :

"Het Hoegaards bier heeft een bewonderenswaardige kroon en loopt als geen enkel ander, zoet en zacht naar binnen. Het is een der meest verfrissende dranken, licht troebel met weinig kleur, maar uiterst rijk aan fijne schuim. Men kan er overvloedig van drinken zonder ongesteld te zijn, zodat het vooral een uitverkoren drank is bij zomerhitte".

Op het einde van de 16e eeuw stond het witte bier van Hoegaarden reeds hoog in aanzien en versierde menige rijkemanstafel. Bekend tot ver buiten de grenzen van de oude "Vrijheid" heeft het menige vreemdeling aangelokt en drie eeuwen lang de bloei en welvaart van de gemeente verzekerd.

Rond 1571 kwam de brouwersgilde tot stand en in 1615 vaardigde de Bisschop van Luik een verordening uit ter bescherming van de brouwers, hun gilde en hun bier.

In oude oorkonden werd het Hoegaards bier ook beschreven als "het beste middel om kommer en zorgen te verdrijven, om kracht en levenslust op te wekken". Als een heerlijke ruiker was het onovertreffbaar in smaak en hoedanigheid en vormde door zijn beste graandbereiding de uitverkoren drank van oud en jong.

In 1608 stelde het Hertogdom Brabant de eerste invoerrechten in en kregen de Hoegaardse brouwers het aan de stok met de tolbeambten. Met de aanvang van de 17e eeuw spande het witte bier de kroon en werd gebruikt tegen dorst, honger, hoofd- en buikpijn en ook om "in forme" te blijven, want het bevatte minerale krachten geput uit de talrijke bronnen van Hoegaarden, ten zeerste geprezen als voorbehoedmiddel tegen allerlei ziekten en kwalen en fel gewaardeerd voor de reiniging van blaas en ingewanden.

De rasechte Hoegaardiers beweerden dat ieder die het witte bier naar juiste waarde wist te schatten, minstens 100 jaar oud kon worden, zonder naar de heelmeeester te lopen. De ouderen van dagen schreven hun lang leven toe aan het goede bier, terwijl ook de geneesheren het als versterkende drank aan zieken voorschreven, want in het Hoegaards bier stak eten en drinken.

Nergens was het bier zo goed, nergens werd er meer gedronken en nergens was het volk zo vrolijk als in de Getegouw, waar de Schoorbeek loopt en waar in de 18e eeuw iedereen bijna zelf brouwer was.

Onze voorouders dronken bier om uiting te geven aan hun blijdschap bij geboorte, verloving, huwelijk, feest en kermis. Zij dronken ook uit welgezindheid bij 't leggen van de eerste steen, de eerste balk en de eerste dakpan van hun huis of hoeve, bij 't zaaien en het oogsten, bij het inhalen en het dorsen. In de zomer dronken zij om zich te verfrissen en in de winter om zich te verwarmen. Zij dronken eveneens bij begrafenissen om hun verdriet weg te spoelen of uit gramschap tijdens de dorps-twisten.

Zij dronken vóór, tijdens en na het eten, 's morgens bij het opstaan en 's avonds vooraleer naar bed te gaan.

In de 18e eeuw vormden zich de grote brouwersgeslachten, die zich door het bierbrouwen verrijkten en aan Hoegaarden de gouden eeuw schonken. Gedurende 425 jaar reeds drinken de Hoegaardiers van geslacht op geslacht het bier, want de tijd heeft aan het bierdrinken niets veranderd, zij drinken maar lustig door, zoals hun vader en diens vader het hun heeft geleerd. Zoals onze voorouders dronken, drinken wij nu, "de pot met vaste greep omknellend, de rechterpink fier omhoog, de elleboog horizontaal gestrekt, het hoofd lichtjes naar achter gebogen en de ogen half gesloten". Zo wordt het heerlijk nat tussen tong en gehemelte geplet om het vocht als een regelmaat naar binnen te laten lopen, langs de "korenpijp", zoet en zacht het keelgat smerend, steeds de leuze van de brouwersgilde indachtig :

" De Hoegaardiers kunnen zonder eten drinken,
en zonder stoefen klinken,
hun pinten hoog heffen
zonder andermans centen te treffen,
grote en duurzame dingen bouwen
en vele amen brouwen,
want met de pot in de hand
komen zij door het ganse land."

Pieter

Breugel

de oude

Pieter Breugel, de grote Vlaamse meester, werd geboren tussen 1525 en 1530, doch de ware plaats is niet bekend. Sommigen spreken van Grote- of Kleine Broegel bij Bree in Belgisch Limburg, anderen spreken van Broegel bij Breda in Nederland.

In elk geval kwam hij naar Antwerpen, waar hij zich als gezelschap in het schildersambacht liet inschrijven bij de Sint Lucasgilde. Hij werkte bij Pieter Coecke van Aelst, waar hij het penseel leerde hanteren.

Later ondernam hij reizen naar Zwitserland en Italië en trok over de Brennerpas en de Alpen.

Wanneer hij terug te Antwerpen kwam maakte hij uitgehouwen grafieken, die dienden om prentkaarten te drukken. Hij tekende werken na van Jeroen Bosch en was voornamelijk gekend voor zijn schrikwekkende beelden en boven-natuurlijke geluiden.

In 1563 kwam hij naar Brussel en huwde er Mayken Coecke, de dochter van zijn vroegere werkgever Pieter Coecke, die verschillende jaren jonger was dan hij en die hij nog op de knieën had gedragen.

Zij vestigden zich in de Hoogstraat waar in 1564 zijn zoon Pieter geboren werd, terwijl zijn tweede zoon Jan in 1568 te Antwerpen het levenslicht zag.

Tijdens zijn verblijf te Brussel doortrok en ontgon Pieter Breugel de oude het Pajottenland, waar hij tal van boerentaferelen schilderde, die hem later zo vermaard maakten en hem de naam schonken van "Boeren-Breugel". Zijn voorliefde ging uit naar humoristische beelden terwijl hij de natuur zag als een realist naar lijn en kleur. Doch zonder de waarheid te kort te doen, liet hij alles weg wat niet bijdroeg tot beweging en uiting van gevoel.

Zijn voornaamste werken waren : Kindermoord te Bethlehem, Volkstelling te Bethlehem, Toren van Babel, Val van Ikaros, Boerenkermis, Boerengevecht, Luilekkerland, Boerendans, Kinderspelen, Spreekwoorden, Kreupelen, De dulle Griet, De dans der bruid, Bruidsmaal, Bruidstoet, Kruisdraging en Triomf des doods.

Zijn werken zijn over de ganse wereld verspreid, in Kopenhagen, Londen, Brussel, Antwerpen, Rotterdam, 's Gravenhage, Berlijn, Munchen, Wenen, Detroit, New-York, Madrid en Napels.

Pieter Breugel de oude overleed te Brussel op 5 september 1569 in de Hoogstraat en werd begraven in de Kapellenkerk. Zijn zoon Jan liet een grafschrift na.

Na zijn dood zetten Jan en Pieter het werk van hun vader voort.

Pieter Breugel de jonge, kreeg de naam van "de helse Breugel" omdat hij bij voorkeur helse taferelen en branden schilderde. Hij overleed te Antwerpen in 1638.

Jan Breugel, was een zeer welstellend man die steeds in fluweel was gekleed, vanwaar hij de bijnaam kreeg van "Fluwelen Breugel".

Hij schilderde vaak met Rubens, landschappen, genrestukken en stillevens, gekenmerkt door miniatuurachtige, fijne uitvoering van frisheid en kleur.

Hij stierf te Antwerpen op 13 januari 1625.

In 1969, ter gelegenheid van de 400^e verjaring van de dood van Pieter Breugel, de oude, zal in samenwerking met de Toeristische Federatie van de Provincie Brabant "het Breugeljaar" ingericht worden.

Vermits Breugel in het Pajottenland vermaardheid verwierf door zijn boerentaferelen, werd Huizingen verkozen om er de Breugelfeesten in te richten.

De Culturele Sociale Vereniging van het Pajottenland werd met de uitvoering belast en heeft reeds een Breugelkomitee opgericht.

Maar ook Opheylissen en Hoegaarden zullen tot de Breugelactiviteiten betrokken worden.

Het museum "Julien Van Nerum" neemt deel aan de plenumvergaderingen, met het oog op de inrichting van een Breugeltentoonstelling, een Breugeldag, een Breugelvoordracht, een Breugelprijskamp en de uitgave van penningen, kaarten, enz... alles in betrekking met de grote Vlaamse schilder.

Wist

U

dat ?

- Er 53 personen en instellingen, in het totaal 1462 voorwerpen aan het museum hebben geschonken.
- Het museum Julien Van Nerum sedert zijn bestaan reeds volgende tentoonstellingen heeft ingericht :
 1. "Haïtiaans artisanat" (met medewerking van de Legatie van Haïti)
 2. "Oude kappellekens" (m.m.v. Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis)
 3. "Boogschuttersgilden" (m.m.v. de Stad Tienen)
 4. "Gildependen" (m.m.v. de Gulden Lelie VZW)
 5. "Canadese folklore" (m.m.v. de Ambassade van Canada)
 6. "Zegels van Belgische gemeenten" (m.m.v. het Algemeen Rijksarchief)
 7. "18e eeuwse porcelein" (privaat kunstbezit)
 8. "het Afrikaans oerwoud" (m.m.v. ex-kolonialen)
 9. "Kunstschilderswerken" (m.m.v. Y. Struys en Freman)
 10. "Kunstfotografie"
 11. "Schilderstalenten" (m.m.v. A.J. Laenen en Lecomte)
 12. "Werken van grote meesters" (m.m.v. Ministerie voor Cultuur)
 13. "Lithologie en geologie" (m.m.v. Zeemacht en privaat-verzamelaars)
 14. "de Guldensporenslag" (m.m.v. Stadsbestuur Kortrijk en partikulieren)
 15. "Vliegtuigmodellen op schaal" (m.m.v. privaat-verzamelaars)
 16. "Oude plaatselijke oorkonden" (m.m.v. Gemeentebestuur Hoegaarden en Parochie archief)
 17. "Stambomen en wapenkunde" (m.m.v. oude plaatselijke geslachten)
 18. "Werken van Brabantse kunstschilders" m.m.v. Poskin, Pattyn, Kinet, Struys en Freman)
 19. "Het vaderland" (m.m.v. "ATHOS" en partikulieren)
 20. "Heemkunde, folklore en oudheidkunde" (vast museumpatrimonium)
- Het museum deel nam aan de tentoonstelling "5e Week der Verzamelaars" te Tienen, ten voordele van de geestelijke gehandicapten.
- Het museum zijn medewerking verleende aan de grote "Breugeltentoonstelling" te Hoegaarden.
- De "Vrienden van 't nieuwhuys" in 1968 volgende kulturele activiteiten ten uitvoer brachten :
 1. een huldebetoon aan het bierbrouwen, ter gelegenheid van de 425e verjaaring van het eerste brouwpatent te Hoegaarden, met verkiezing van de bierkoning

2. vijf geleide dorpsbezoeken met geschiedkundige uitleg over Hoegaarden tijdens de gouden eeuw"
 3. 17 geleide museumbezoeken, waarvan 3 met voordracht, 6 met lezing en 4 met demonstratie
 4. uitstap naar de kunstwerken van Houtem, Hoksem en het Begijnhof van Leuven
 5. uitstap naar Zout-Leeuw met bezoek aan de tentoonstelling
 6. filmvertoning over "de Kastelen van Brabant" (met medewerking van de Toeristische Federatie van Brabant)
 7. filmvertoning met uitleg over de visserij in de IJslanse wateren (m.m.v. de Belgische Zeemacht)
 8. toeristische reis naar Echternach
 9. zeereis in de Noordzee aan boord van een mijnenveger
 10. opstelprijskamp voor de jeugd onder het thema "Wat weet U over de geschiedenis van uw dorp ?"
 11. Breugelavond
 12. oude volksspelen met kampioenschap "Kegelschieten"
 13. debatvergadering over "de ontwikkeling van het verenigingsleven"
 14. medewerking aan een rally uit Tienen.
- Volgende groepen in 1968 een bezoek brachten aan de museuminstelling :
1. Het zangkoor uit Knokke
 2. De Inspecteurs van het Lager onderwijs van het Ministerie voor Nationale Opvoeding
 3. De Vlaamse toeristenbond uit Antwerpen
 4. Syndikaat voor Vreemdelingenverkeer uit Landen
 5. De Staf van de Zeemacht
 6. Het genootschap der XII Apostelen uit Hoegaarden
 7. Willemsfonds uit Schaarbeek en St Joost ten Node
 8. Toeristische groepen uit Brussel, Antwerpen en Leuven
- Er uitgebreide artikels en reportages over het museum verschenen in volgende dagbladen en tijdschriften :
1. Wekelijkse tijdingen van het Min. voor Nationale Opvoeding en Cultuur
 2. Filatelistisch tijdschrift "Het Rendez-Vous van de Verzamelaars"
 3. Het Rijk der Vrouw
 4. De Vlaamse Automobilistenbond
 5. Het Laatste Nieuws
 6. De Gazet van Antwerpen
 7. Het Volk
 8. Volksgazet
 9. Nieuwblad
 10. De Standaard

11. de Museumgids van Brabant
 12. Brabant (tijdschrift van de Toeristische Federatie)
 13. Informatieblad van het "Commissariaat-Generaal voor Toerisme"
 14. Eigen Schoon en de Brabander
 15. De Bemiddelaar
 16. Le Soir
 17. La Dernière Heure
 18. Le Peuple
 19. La Metropole
 20. La Libre Belgique.
- Het Museum Julien Van Nerum sedert zijn ontstaan, reeds bezocht werd door Belgen, Nederlanders, Engelsen, Fransen, Duitsers, Spanjaarden, Canadezen en Haitianen.
 - Het museum in 1969 deel neemt aan het grote Breugeljaar.
 - Er in 1969 voor "de Vrienden van 't nieuwhuys" een zeereis zal ingericht worden, aan boord van een Hoogzeemijnenveger.
 - Verschillende verzamelaars van privaat kunstbezit reeds hun aanvraag indienden en hun beurt afwachten, om in 1969 in het museum mogen tentoon te stellen.
 - De plechtige openstelling van het toeristisch wandelpad "Alpaïdis" tot 1969 uitgesteld werd, om gepaard te gaan met grootse plechtigheden.
 - Al deze activiteiten niet mogelijk zijn zonder uw medewerking of bijdrage.

ssst...
 EEN GOEDE
 RAAD...
 WEES KLANT BIJ

SCHILDER **ROBERT
 MANNAERTS
 VANMOL**

TEL.: 016/76304 HOEGAARDEN

brood- en banketbakkerij
 specialiteit van suikertaarten
 grote keus van
 doopsuiker en doopdozen

Swinnen-Jan Hulst

5, arthur putzeyestraat
 Hoegaarden

tf 016/761.77

men bestelt ten huize

De Hoegaardse dorpsstructuur.

(Ref. Histoires des Communes Belges door Alph. Wauters
Eigen Schoon en de Brabanter XXXX jg n° 1/2
Geschiedenis van Hoegaarden door Vander Velpen pr.)

Hoegaarden heeft een zeer eigenaardige structuur die de moeite loont nader belicht te worden.

Buiten zijn eigenlijke dorpskom, genaamd "die CUYPE", die een belangrijke kern uitmaakt, is Hoegaarden samengesteld uit verschillende gehuchten en wijken, die wel op kleine afzonderlijke dorpjes gelijken met eigen kerk of kapel.

In gans Brabant of Haspengouw bestaat er geen enkele gemeente, met zoveel belangrijke gehuchten, die bijna allen "heerlijkheden, leenhoven of cynsgoederen" vormden.

Volgens een oude oorkonde van 1489, telde Hoegaarden in die tijd buiten zijn dorpskom, twaalf gehuchten :

"Wij meier, scepene ende alle gemeyne ingesetene van Hugairden, Opovelair, Bost, Ast, Rommelsem, Elst, Nederhem, Aelst, Couwenberghe, Kerckovelair, Schoor, Houthem ende Hoxhem...".

Hoegaarden ontleent ontegensprekelijk zijn naam aan de Frankische nederzetting, gesticht door een zekere Hug(w)ard, die zich in het Karolingisch tijdperk na het vertrek der Gallo-Romeinen in de streek van de Gete en de Schoorbeek vestigde.

Van in de oudste akten vinden wij de benamingen : Villa Huardis, Huwardis, Hovardis, Huguardis, Hugardis en ook Hugardesrode, dus "woonst van Hug(w)ard".

Hug(w)ard is van zuivere germaanse oorsprong en betekent in het latijn en romaans : Hu(g)onis, Hugo en Hugues, waaruit de familienaam Huon stamt.

Het ontstaan van Hoegaarden is voldoende gekend, zodat we het meer zullen hebben over de structuur van zijn gehuchten.

Overlaar.

30 Opovelair (nu Klein Overlaar) en Kerckovelair (Groot Overlaar) hadden oorspronkelijk maar één benaming "Ovelar" komende van het latijns OVI + laer (schapenweide) en van het germaans awi en ouwe + laer (vochtige plaats).

Dit gehucht is immers gelegen in de laagvlakte aan de linkeroever van de Gete, langs de baan naar Tienen en beslaat een lange strook van 3 à 4 km lengte met 1 km breedte.

Gelegen langs de Romeinse heirbaan naar Nivelles werden er te Overlaar, kleine tumuli gevonden en ook steengroeven van kwartsiet.

Overlaar bezit een zeer oud Romaans kerkje, toegewijd aan Sint Lambertus, sinds onheuglijke tijden een parochiekerk.

Het gehucht hoorde toe aan het St Martinuskapittel van Luik en vormde dus een cynsgoed dat over een eigen schepenbank beschikte. Op de top (105 m. hoogte) tussen Overlaar en Oorbeek, bestond een heidens Frankisch kerkhof. Terwijl op zijn grondgebied in 1013 de veldslag plaats vond tussen Balderuus, Bisschop van Luik en Lambert, Graaf van Leuven. Deze plaats draagt nog altijd de benaming van "Ruyterskerckhoff".

Overlaar had in vroegere tijden ook zijn "versterkt kasteel" behorend aan de Bisschop van Luik, dat rond 1356 in leen gehouden werd door Walterus van Goelarden (de Golart), heer van Goetsenhoven. Het zou zich bevonden hebben waar later de bankier Tremouroux uit Tienen zijn villa oprichtte en nog steeds "kasteel van Overlaar" genoemd wordt.

Onder Groot-Overlaar aan de Gete, bestond een landgoed met kasteeltje, hoeve en molen, genaamd "Bullekom" (van de Saksische naam Bullo + heem). In 1761 werd de molen van "Belicum" nog vermeld op een figuratief plan van landmeter Charlot. Het landgoed behoorde toe aan de heren van Lede.

Noteren wij ook nog het Klooster van Mariendal uit de jaren 1470.

Bost

De benaming Bost komt van "BUXUS", plaats waar palm, hulst of bosstruiken groeiden. Men heeft er boven "den Bruel" Romeinse pannen en silexhaken gevonden.

Bost had ook zijn eigen Romaans kerkje dat in 1870 afgebroken en vervangen werd door een nieuwe kerk, toegewijd aan Sint Odulphus. Dit gehucht was het verst van Hoegaarden verwijderd, namelijk op 4 km en had op de Luiks-Brabantse grens bij Tienen een bijgehucht of wijk, genaamd "het Spanuyt". Daar bevond zich een tolbareel waar de reizigers hun vrachten moesten uitspannen om zich aan de grenskontrolle te onderwerpen.

In 1882 werd Bost van Hoegaarden gescheiden, om een zelfstandige gemeente te worden.

Ast

Ast is een gehucht dat heden bij Goetsenhoven hoort.

In 1582 echter werden verschillende grondpercelen van Hoegaarden onder Ast vernoemd o.a. het "Jordaenshoffke" te Ast.

Rommersom

Is van Frankische oorsprong en ontleent zijn naam aan een zekere Hrotmor die er zijn heem zou gebouwd hebben. De naam Hrotmor werd later Rombald, Rombilo, Rommel en Rommer. Zijn oudste sporen leiden tot in de voorhistorische tijd, waarvan een stenen graf gevonden werd met vaasjes en beenderasse.

Ook werden er kwartsietgroeven aangetroffen en neolitische stenen met silexhaken en pijlpunten.

Uit de Gallo-Romeinse tijd dateert het "tommeke" van Rommersom.

Dit gehucht zou vroeger een stenen burcht gehad hebben, "Het Steen" genaamd, gelegen tussen de Grote Brug over de Gete en Rommersom.

De stenen burcht, die vermoedelijk haar naam schonk aan de wijk "Steenbergen" werd vernoemd in akten van de XIIe eeuw, terwijl er ook een molen was.

Een zekere Henricus de Rambelsem (Rommelsem), werd in 1267 als schepen van Hoegaarden vernoemd.

Rommersom heeft zoals de andere gehuchten zijn bidplaats, de Sint Servaaskapel, met drie altaren, gebouwd op een steil heuveltje.

In vroegere eeuwen zou ook de wijk Altenaken tot Rommersom hebben behoord.

Dit bijgehucht, gelegen in de Blije aan de Panisbeek (Paenhuysbeek = brouwerijbeek), werd tot in de XVIIe eeuw "Altena" genaamd.

De naam komt van het Keltisch "Altonna" gevolgd van "acul" (= heem), dus de woonst of het hof van Altonna, waaruit de latere heren van Altena sproten.

In 1417 wordt een Joannis de Altena als grondbezitter vermeld, terwijl een Pierre d'Altona de Hugardis in 1418 als notaris bekend stond.

Hij zou verwant geweest zijn met Conrad d'Altona, baljuw te Moha (1336) en met het Westfaalse Vorstenhuis van de grafelijke familie Altena, waartoe Adolf I van Altena, Aartsbisschop van Keulen behoorde (1193-1203).

Elst

Elst komt van het Keltische Elgy (Elzenboomplaats) en is het kleinste van alle gehuchten.

Uit het Gallo-Romeins tijdperk dateert de "tomme van Elst".

Te Elst bestond vroeger nochtans een cynshof, "'t hof ten Berghe" genaamd en toebehorend aan de St Laurentiusabdij van Luik.

Elst telde ook zijn afgevaardigde in de dorpsraad, waarschijnlijk de pachter van de hoeve en het domein "ten Berghe".

En ten slotte heeft ook Elst zijn kapel of liever een eenvoudige bidplaats, gewijd aan O.L.V. van Troost.

Nederhem

Is van Frankische oorsprong en betekent "laag gelegen heem" of "heem in het dal" van de Schoorbeek op de weg naar Sluizen. Na de XVe eeuw "Nederhem" achtereenvolgens "Nerim, Nerem en Nerm" geheten.

Dit gehucht had twee gezworenen in de dorpsraad.

En zoals de andere gehuchten had ook Nerm zijn cynshof "t hoff tot Neerhem" genaamd, gelegen aan de rand van het Nerimbos, dat in 1582 nog vele bunders telde. Er heeft ook een kapel bestaan, die maar enkele mensen "rechtstaande" kon bevatten, dus een gewone bidplaats.

Nerm is in elk geval de bakermat van :

Ingelbramnus de Nederheem, rentmeester in 1328 van het Sint Lambertuskapittel van Luik.

Joannis de Nederheem, kapelaan te Authugardis in 1328.

Michael de Nederhem, uit Hoegaarden, in 1362 rentmeester te Tienen van de Hertog van Brabant.

Arnold de Nederhem, in 1362 mansionarius te Hoegaarden van de Hertog van Brabant.

Jan van Neerhem, cynspachter in 1498.

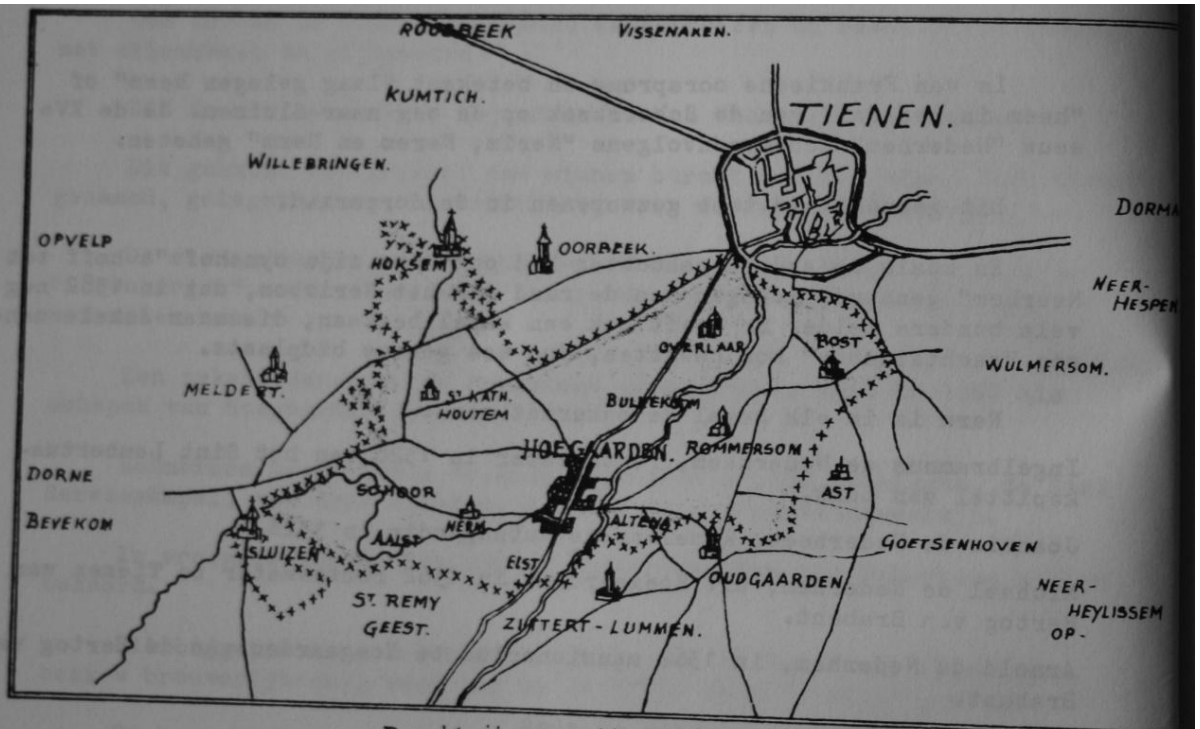
Syger van Nerim, meester-timmerman in 1517.

Wellicht behoorden zij tot het voorgeslacht van de latere familie Van Nerum.

Tussen Hoegaarden en Nerm, op de Beek, ligt de wijk "Egypte", die waarschijnlijk haar naam ontleent aan een vroegere kampeerplaats van Zigeuners, die aanzien werden als komende van Egypte.

Aan het kruispunt van de weg naar Houtem en Egypte, stond vroeger een kleine molen, die aan de wijk de naam "Mulkom" schonk.

Het was een leengoed van de Bisschop van Luik, in pacht gehouden door de familie d'Alste en waarvan vermeld werden : Walterus de Molken 1302, Gosuinus de la Melche 1314 en Marsielis van den Mulkene 1395.

DE VRIJHEID HOEGAARDEN.
(naar Ferraris 1777)

Aelst

Komt van het woord "Alohs" (= alsemkruid) en paalt aan Nerm, waarmee het samen 475 inwoners telt.

De hoeve Vigneron, vormde vroeger het hof van de riddersfamilie d'Alste de Molendino, van wie bekend zijn :

Gosuinus d'Alste in 1249

Marsilius of Martinus d'Alst, meier te Hoegaarden in 1267

Wilhelmus de Alst, ridder in 1290 en zijn zoon Gosuinus de Mulken, vermeld in 1304/18

Ingelbram (d'Alste) de Molendino.

Zij worden als de voorvaders beschouwd van de families Van Molle, Vandermolen en Van Mulken.

Te Aelst bestond ook in 1671 de "Postelaer" hoeve, een kleine afspanning op de weg naar Sluizen.

De kerk van Hoegaarden werd buiten de witte Gobertangesteent, grotendeels gebouwd met kwartsietsteen uit de groeven van Aelst.

Couwenberghe

Is heden een verdwenen gehucht, gelegen voorbij Aalst aan de kromming van de Schoorbeek en werd in de XIIIe eeuw "Coudenbergh" geschreven.

Zou zijn naam ontleen aan "Kawi + berg" (= kraaienberg) en niet aan "Kalenberg" zoals wel eens beweerd werd.

Tot in de XVIe en XVIIe eeuw was er veelvuldig sprake van dit gehucht.

Thans bestaat er geen enkel huis meer, zelfs de plaatsnaam is bijna in de vergeethoek geraakt (niet verwarren met de Keiberg), maar leeft voort in de Hoegaardse familienaam Couwberghs, Caberghs, enz..., die er wellicht hun bakermat hadden. Tegenover dit verdwenen gehucht ligt het "Meyveldt", herinnering aan de jaarlijkse samenkomsten uit het Karoligisch tijdperk.

Schoor

"Scorra" betekent "woest en moerassig aangeslibd land".

Er werden Romeinse pannen gevonden en bakstenen van vroegere gebouwen.

Schoor was een "heerlijkheid" en vormde het domein van de heren van Schoor (de Scora).

In de XIIe en XIIIe eeuw wordt gewag gemaakt van een kapelaan van Schoor, wat laat vermoeden dat daar een domaniale kapel voorhanden was.

De heerlijkheid van Schoor bezat zijn eigen schepenbank en had ook een kasteel met vijver, bewoond door de heren van Schoor. Zij waren grote grondeigenaars en behoorden tot een oudadellijk geslacht.

Het laatste gebouw dat van Schoor overbleef was zijn molen (afgebrand in 1865), waarvan de molenaar reeds vernoemd werd in 1290.

Op de Blootenberg, een onbeboste kale heuvel aan de tweede bocht van de Schoorbeek, zou in de oudste tijden een vrouwenklooster gestaan hebben, gewijd aan Sint Ermelindis en door Pepijn van Landen opgericht. Het klooster werd meermaals geplunderd en ging in de Xe eeuw teloor.

De Heren van Schoor waren tevens de grootmeesters van de Sint Sebastiaansgilde. Hun nakomelingen bleven tot op het einde van de XVIIIe eeuw bij de Franse revolutie, de erfelijke hoofdmannen van deze schuttersgilde.

Enkele heren van Schoor zijn ons bekend :

Otto de Score 1249 en Balduinus de Score 1268.

Ridder Abraham, dictus de Score en zijn zoon Otto 1290.

Balduinus de Score en zijn zoon Ingelramnus, clericus 1302.

Wilhelmus de Scora, kapelaan te Tienen 1314.

Ingelbram de Score 1341.

Abraham de Score, wapendrager 1340 en zijn zonen Arnoldus 1370 en Abraham 1385.

Ridder Franco, dictus de Kersbeke 1361.

Jacquemon de la Score 1427 en zijn zoon Arnoldus 1452.

Jacquemin, zoon van Arnold 1472

Arnold, zoon van Johannes 1484.

Rond 1510 verdween de adellijke familie van Schoor uit de streek. Het leengoed ging over in handen van de familie Beeckmans.

Houtem

Komt van het Frankische "Holt + heem" (= bosheem) en beslaat een breed uitgestrekte strook op de noordelijke hoogvlakte van Hoegaarden.

Ligt op 100 m. hoogte langs de oude heirbaan naar Waver en was vroeger volledig bebost.

In de Gallo-Romeinse tijd bestonden er ook tumuli. Daarvan getuigen nog de benamingen "tomblock" en "aen die tomme".

Houtem heeft ook een ruime kapel, gewijd aan St Katrien (als monument geklasseerd), met drie altaren en werd reeds vernoemd in 1328.

Er is ook sprake van een galg (1640) en een leprozenhuis (1660) die te Houtem zouden bestaan hebben, terwijl als oudste hoeven worden vermeld : het "Puthoff" en het "Tomhoff" (1671), evenals de hoeve Nijs.

De oudst bekende heren van Houtem waren :

Riszo de Holthem (XIIe eeuw)

Henricus de Houtheem (1250/62)

Hoksem

Gelegen op de Meenbeek zou een zekere Hokko van Germaanse afkomst er zijn heem gevestigd hebben. Hoksem (vroeger Hoxhem) is een belangrijk gehucht met eigen kerkje in Gotische stijl, met Romaanse toren gewijd aan St Jan de Evangelist.

In 1349 was het een kapittelkerk met 10 kanunniken, gesticht door de grondeigenaar Jan van Hoxhem.

Deze parochie telt tegenwoordig meer dan 400 zielen en ligt op 3,5 km van Hoegaarden verwijderd.

Een zekere Rainerus de Hocsem, magistraat in 1187 was notaris van Hertog Hendrik I van Brabant.

Walterus en Balduinus de Hoxem leefden in 1248.

Outgaarden

Wij willen dit artikel niet besluiten zonder Outgaarden te vermelden, dat op 3 km van Hoegaarden ligt.

Outgaarden zou feitelijk het oude Hoegaarden geweest zijn zoals uit volgende vermeldingen kan worden vernomen

Althuarde 1180, Authugardis 1275, Althugarden 1338, Outegarden 1370, Oudthugardin 1385, Oudhugarden 1410 en Autgaerden 1516.

Outgaarden zou tot in de XIe eeuw bij Hoegaarden hebben behoord, dan bij Zetrud-Lumay gehecht, om uiteindelijk in 1922 een zelfstandige gemeente te worden.

Outgaarden had in 1325 een kapelanij (Capellania Veteris Hugardis) en later een kerkje, gewijd aan St Niklaas.

De oudst bekende grondbezitters van Outgaarden schijnen ook rechten gehad te hebben op het leengoed van Bullekom onder Overlaar, zoals uit hun naam blijkt :

Arnold de Bullekeem, schepen van Hoegaarden 1299

Arnold de Bullekeem de Outegarden, grondeigenaar 1366

Balduinus de Outhugardis 1370

Henricus Billen de Oudthugardis 1385

Goudin de Oudhugarden 1410

Jan van Outgaerden, pachter 1516, vermoedelijke voorvader van de latere familie van Outgaerden.

besluit:

Om al deze gehuchten, die elk hun eigen geschiedenis hebben, beter te leren kennen en meer tot hun recht te laten komen, werd een toeristisch wandelpad uitgestippeld, genaamd "Alpaïdispad".

Het pad vertrekt aan de oude tolbareel van Tienen, loopt langs Overlaar, Rommersom en Altenaken via het museum en de oude huizen van de dorpskom (met fakultatieve vertakking tot Nerm, Aalst en Schoor), en zo verder naar Houtem en Hoksem.

Speciale wegwijzerplaatjes zullen het mogelijk maken dit pad gemakkelijk te volgen, terwijl in het museum grondplannen van Hoegaarden met de juiste aanduiding van het Alpaïdispad, te bekomen zijn.

Door dit initiatief zal nu ook Hoegaarden eerlang zijn toeristisch wandelpad hebben, slingerend doorheen al zijn gehuchten en voorzeker de moeite waard, bewandeld te worden.

De plechtige inhuldiging van het Alpaïdispad staat op het programma 1969.

Hubert Van Nerum

stad waver

permanente school voor bijenteelt

de bijen ?

een gezonde en hartstochtelyke bezigheid !!!

de vereniging voor bijenteelt van waver helpt en vormt de beginnelingen : konferenties, tijdschrift, school de kursussen hernemen, iedere zondag van 10.00 u tot 12.00 u, in april 1969.

de cursus is gratis
diploma van bijenhouder

inlichtingen bij

r. couvreur
sparrendreef 1 st-agatha-rhode
tf 016/473.95

voor uw grafzerken in

kunststeen

blauwe steen

en granito

één adres

GEORGES BAMS Altenaken Hoegaarden

Wist U dat het Museum leden telt in zes provincies ?

Brabant :

Hoegaarden, Outgaarden, Bost, Jauche, Tienen, Kuntich, Diest, St Joris Winge, Leuven, Korbeek-Lo, Neerheyllissem, Brussel, Schaarbeek, Woluwe, St Lambertus, St Stevens Woluwe, Evere, Kraainem, Anderlecht, Ukkel, St Joost ten Node, St Gillis, Laken, Neder o/Heembeek, Overysel, Vilvoorde, Grimbergen, Muizen, Malderen, Kersbeek-Miskom, Etterbeek, Keerbergen.

Antwerpen :

Antwerpen, Deurne, Schoten, Merksem, Bornem, Borgerhout, Wilrijk, Mechelen, Geel.

Oost-Vlaanderen :

Aalst, Buggenhout, Gent, St Denys Westrem, Beveren-Waas.

West-Vlaanderen :

Kortrijk.

Limburg :

Helchteren.

Luik :

Walshoutem.

van vader op zoon ... sedert 1889 ...

overzees hard hout

noords en amerikaans naaldbout

houthandel

ALBERT GIROULE Hoegaarden H 016/76136

indien U bouwt gebruikt hout !!!